

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Черниш Юрій Петрович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	553
Якимович Роман Іванович ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ ЯК КОМПЛЕКСНА ФОРМА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	554

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

Харитонов Євген Олегович САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	557
Давидова Ірина Віталіївна ПРИВАТИЗАЦІЯ ЧИ КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЩО ОБРАТИ?	559
Мінченко Райса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна ДЕЩО ПРО ПРОЦЕДУРУ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ...	561
Некіт Катерина Георгіївна ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	564
Сафончик Оксана Іванівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	566
Бабич Ірина Григорівна ДИСТРИБУТИВНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	568
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ	571
Глиняна Катерина Михайлівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ» І «ПРАВОВА ОХОРОНА» ПРАВ ДИТИНИ	572
Завальнюк Сергій Володимирович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ БУДІВНИЦТВА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА І СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	576
Калітенко Оксана Михайлівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	578
Кривенко Юлія Василівна ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ДОГОВОРІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	581
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	583
Омельчук Олександр Сергійович ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ	586
Orzikh Yurii Hennadiiovych THE NOTION OF "COURT" UNDER EU REGULATIONS AND ITS FUTURE IMPACT ON UKRAINIAN LAW	587
Павлова Вікторія Георгіївна ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	590
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ РЕПУТАЦІЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	591
Фасій Богдан Володимирович ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН	594
Chanysheva Alina Rashidivna CONCERNING THE DEFINITION OF AUXILIARY AND ADDITIONAL OBLIGATIONS IN THE CONTENT OF OBLIGATORY RELATIONS	596
Білоус Денис Васильович ПОНЯТТЯ НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	598
Ващак Владислав Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БОТІВ ДЛЯ ТОРГІВЛІ КРИПТОВАЛЮТАМИ ...	600
Дворнікова Анна Юріївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЗА ВИМОГАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	602
Колісниченко Сергій Васильович ДО ПИТАННЯ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	605

безробіття. В інших випадках вигода починається лише після закінчення періоду очікування. Страхова компанія виплатить борг від імені страхувальника лише після того як перевірить статус безробіття та докази претензії від кредиторів.

Наступний тип це – страхування кредитного майна. Таке страхування захищає особисте майно від знищення, крадіжки тощо, воно також покриває погашення боргу перед кредитором у разі взяття позики [2; 3].

Великий попит має страхування на випадок кредитної непрацездатності. Тобто, якщо страхувальник має будь-яку інвалідність протягом певного періоду, на який діють умови полісу, тоді страхова компанія виплатить належну або покриту суму.

В Україні дуже актуальним є страхування комерційних кредитів, особливо зараз, коли країна знаходиться у воєнному стані [2].

Кредитне страхування покриває наступні ризики: комерційні та політичні. До комерційних ризиків ми можемо віднести неплатоспроможність покупця. А до політичних це насамперед – економічні труднощі, політичні події, законодавчі чи адміністративні заходи, що перешкоджають виплаті, анулювання імпортової ліцензії, військова чи громадянська війна, революція, бунт чи повстання [4; 5].

Підсумовуючи, можна виділити основні переваги придбання кредитного страхування. Так, воно допомагає підприємствам, захищаючи їх дебіторську заборгованість або продажі бізнесу; зменшує ризики непередбаченої неплатоспроможності або банкрутства клієнта; допомагає підприємствам, покращуючи доступ до фінансування за конкурентними ставками та збільшуючи шанси отримати фінансування від банків; допомагає підприємствам, надаючи можливість виробникам і дистриб'юторам збільшити обсяг продажів своїм існуючим клієнтам і покращити грошовий канал майже без ризику для себе; допомагає власникам полісів шукати більше інформації про клієнтів і регулярно перевіряти їх на предмет сприятливого ділового середовища.

Список використаних джерел

1. Credit Risk Insurance. URL: <https://www.aon.com/ukraine/en/solutions/risk-insurance-solutions/credit-risk-insurance.jsp>
2. Страхування комерційних кредитів. URL: <https://ingo.ua/en/services/finansovi-riziki/strahuvannya-torgovelnih-kreditiv>
3. Trade credit insurance. URL: <https://www.abi.org.uk/products-and-issues/choosing-the-right-insurance/business-insurance/trade-credit-insurance/>
4. Guide to Trade Credit Insurer & Insurance: Definition, Benefits & How It Works. URL: https://www.allianz-trade.com/en_HK/insights/risk-management/guide-to-trade-credit-insurance.html
5. Кредитне страхування: що таке і коли застосовується? URL: <https://credit365.ua/uk/news/kreditnoe-strahovanie-chto-takoe>

Ключові слова: диференціація, кредитне страхування, Європа, аспекти, порівняння країн.

Keywords: differentiation, credit insurance, Europe, aspects, country comparison.

Глиняна Катерина Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ» І «ПРАВОВА ОХОРОНА» ПРАВ ДИТИНИ

Протягом багатьох років турбота держави про дітей реалізовувалась в численних нормах цивільного та сімейного прав, метою яких було здійснення державної охорони дітей. Сьогодні

ми зіткнулися з поглибленням протиріч різного характеру, які безпосередньо стосуються охорони прав і законних інтересів неповнолітніх, загостренням проблеми їх соціальної адаптації.

Нові правові реалії потребували й нового ставлення до принципів, які визначають цивільно-правовий статут особистості загалом і дитини зокрема.

Поняття «правової охорони дитинства», а саме у рамках даної дефініції визначались права дитини протягом кінця XIX-XX століть; пройшло довгий і достатньо складний шлях свого розвитку, що у значній мірі було пов'язано з особливостями того або іншого історичного періоду.

Вітчизняні дослідники, такі як Ю. Білоусов [1], І. Венедиктова [2], Н. Волкова [3; 4], Л. Гузь [5], І. Демченко [6], В. Закриницька [7], С. Клім [8], Н. Коломєць [9], Л. Кондрат'єва [10], Л. Красицька [11], Т. Підлубна [12] привертала багато увагу проблемним питанням, пов'язаним з визначенням таких правових категорій як охорона прав дитини, захист прав дитини, гарантії прав і свобод, тощо.

У вітчизняній правовій літературі питання про співвідношення понять «захист прав» і «охорона прав» розглядається «на підставі перехресного аналізу», що з методологічної точки зору є правильним, однак специфіка застосування цих понять стосовно дитини вимагає дещо іншого методологічного підходу, який пропонується нами в рамках міждисциплінарного підходу.

Неможливо прогнозувати подальший процес розвитку суспільства, без аналізу виникнення нового підходу до розуміння ціннісної сутності самого поняття «права дитини», з урахуванням того, що ряд внутрішніх трансформацій дитини, пов'язаних з різними етапами життя, не можуть змінитися також швидко як і інформаційно-психологічне середовище її існування, і це необхідно враховувати при вдосконаленні норм цивільного та сімейного права України, що визначають основні права, а також форми та способи захисту й охорони, як суб'єкта права.

Трансформація низки традиційних понять на основі нового стилю наукового мислення, що сьогодні розвивається, заснованого на науковому раціоналізмі і психологічних чинників, роль яких особливо яскраво проявляється в удосконаленні низки правових понять, а саме – «права дитини».

На прикладі такого підходу до питання про співвідношення віку з необхідністю тієї чи іншої форми захисту прав дитини та розуміння неабстрактних, а цілком конкретних причин такого підходу, можна визнати, що охорона і захист суб'єктивного права або охоронюваного законом інтересу поняття нетотожні, і оскільки охороняються вони постійно, а захищаються тільки тоді, коли порушуються, отже, захист (що визнавався як одна з форм охорони) не збігається з цим поняттям, не за обсягом, не за змістом, особливо в питанні про захист прав дитини.

Незалежно від віку дитини питання про необхідність її правового захисту буде залежати від ступеня того, наскільки правильно зрозумілі інтереси, які, з одного боку могли б запобігати діям дітей, якими вони можуть завдати шкоди не тільки собі, а й оточуючим, але з іншого боку, не втручатися в їх дії та уникати надмірної опіки, якщо в цьому нема потреби.

Таким чином, необхідність використання поняття або юридичного терміну «правовий захист дітей», як показує практика, потрібно застосовувати на підставі використання всіляких знань про розвиток дитячої психіки і її специфіки в різні вікові періоди як системи синергетичного порядку як важливого методологічного підходу до досліджуваної нами теми.

Дитина живе сьогодні в абсолютно новому соціально-природному середовищі, і зміни відбуваються в її свідомості і усвідомленні себе як особистості, повинні стати предметом дослідження не тільки для представників природничих наук, а й обов'язково гуманітарних.

Що стосується проблем її правового захисту, то на наш погляд, запропоновані вищезазначені підходи до дослідження обсягу і змісту поняття або юридичного терміну «правовий захист дитини» є досить коректними з точки зору їх наукового аналізу.

Щодо співвідношення понять «захист» і «охорона» прав дитини, то, безумовно не можна заперечувати, того, що воно завжди існувало і буде існувати, наприклад навіть в Законі Укра-

їни «Про охорону дитинства» використовується досить широке як за змістом, так і обсягом поняття «охорона», яке охоплює, в тому чи іншому випадку використання поняття «правовий захист», оскільки більшість проблем може бути вирішено тільки за підтримки держави, тому що це основний обов'язок, оскільки мова йде про майбутнє країни, і без такої підтримки неможлива реалізація захисту, а також це дуже важливо для батьків або опікунів.

Складність розмежування таких термінів, як «правовий захист» і «правова охорона» дитини, полягає ще й у тому, що, по суті справи, ніколи в юридичній літературі не піднімалося питання про визначення меж їх використання як в теорії, так і на практиці.

На наш погляд, алгоритм дослідження даних понять може бути наступним: 1) початковий етап, на якому ще неможливо охопити всі аспекти розробки, і тим більше запропонувати по ним апробовані результати, оскільки вони розглядаються в суто певному ракурсі, а саме – правовий захист і охорону прав дитини; 2) визначення основних підходів, з пропозицією можливих конкретних варіантів; 3) розгляд їх співвідношення не тільки з точки зору подібності, аналогії, але можливості кореляції в залежності від конкретного етапу дослідження.

Слід звернути увагу і на такий важливий фактор, як розв'язання термінологічної проблеми, тільки в контексті їх соціальної обумовленості.

Ми неодноразово стикаємося з тим, що будь-які проблеми пов'язані з необхідністю захисту і охорони прав дитини в законодавчому плані вирішуються з використанням традиційних понять, оскільки власного термінологічного і класифікаційного апарату, заснованого на істотній специфіці будь-якого питання, пов'язаного з проблемою реалізації прав дитини поки не існує.

Однак, слід визнати, що це досить складна проблема, оскільки кожен раз виникає питання, а чи потрібно це робити там, де з цим справляються традиційні поняття, тому ми вважаємо, що така необхідність виникає тільки в тому випадку, коли мова може йти про їх змістовності, того чи іншого тлумачення, чи обмеженості, коли виникає потреба дещо іншого підходу до традиційних понять в умовах нової правової реальності, а також нових підходів до її сприйняття.

Однак, коли ми говорим про захист і охорону прав дитини з урахуванням потреб і інтересів, і якщо навіть за багатьма ознаками вони і можуть бути тотожними, то все ж ми говоримо про різні поняття, оскільки навіть в найзагальніших питаннях, таких як захист інтересів в сім'ї, колективі, охорони основних, вже закріплених в законодавчих актах права, ми не можемо орієнтуватися тільки на те, як ці юридичні терміни використовуються в Цивільному кодексі України при визначенні захисту цивільних прав та інтересів особистості [13].

Оскільки, під захистом розуміється «встановлені законом вид і міра можливого впливу на суспільні відносини, що зазнала протиправний вплив, з метою відновлення порушеного, невизнаного або оспорюваного права. Визначення такої поведінки через право (можливість) або через обов'язок залежить від суб'єкта здійснення такої діяльності, а також волевиявлення учасника цивільних правовідносин, права якого піддавалися несприятливого впливу.

У Сімейному кодексі України, а також в Законі України «Про охорону дитинства» [14] не міститься деталізація потреб і інтересів дитини з точки зору психологічних аспектів її розвитку в залежності від віку і засвоєння їм соціального досвіду.

У зміст поняття «соціальний досвід» не входить тільки набуття дитиною певних знань будь-яких навичок, оскільки це складний і тривалий процес, що охоплює і такий фактор як формування основних потреб, що формуються в ході взаємодії з навколишнім світом.

На даному етапі розвитку дитини необхідне формування такого захисного механізму, який би в повній мірі, допоміг уникнути внутрішнього конфлікту, оскільки у неї поступово розвивається інтерес до власного внутрішнього життя, і в залежності від віку до неї приходить усвідомлення суперечливості своїх потреб, які самотійно вона не може усунути, тому що не розуміє природу їх виникнення, яка досить часто безпосередньо пов'язана з етапами кризи, пов'язаного з віковими змінами.

На нашу думку, саме в такі періоди розвитку, захист прав дитини, а в разі необхідності, правовий захист прав та інтересів, не може ґрунтуватися тільки на тих визначеннях захисту прав і охоронюваних законів інтересів, які закріплені законодавством України. Тому, що в конкретному розумінні наші «захисти прав дитини», поняття «захист прав», як в цілому, так і зокрема, набагато ширше як за змістом, так і за обсягом тим поняттям, яке є в законодавстві України, оскільки реалізація справжніх потреб і інтересів дитини залежить від цілих факторів, які можуть задовольнятися не тільки правовими засобами, а й за допомогою моральних, економічних та інших цінностей, заснованих на оцінці нервово-психологічного стану дитини.

В даному контексті, на наш погляд, введення в законодавство понять, що дозволяють в повній мірі захищати права дитини будуть, в будь-якому випадку, мати оцінювальний характер, з точки зору наскільки вони доцільні, інакше кажучи, прагматично виправдані.

Список використаних джерел

1. *Цивільне право України* : навч. посіб. / Ю. В. Білоусов, В. А. Ватрас, С. Д. Гринько [та ін.] ; за ред. Р. О. Стефанчука. Київ : Істина 2013. 808 с.
2. Венедіктова І. В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 288 с.
3. Волкова Н. В. Захист прав та інтересів дитини Уповноваженим Президента України з прав дитини : окремі аспекти. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 18 трав. 2018 р.) : у 2 т. Одеса, 2018. Т. 2. С. 586–589.
4. Волкова Н. В. Міжнародно-правовий захист сімейних прав та інтересів дитини Європейським судом з прав людини. *Jurnalul Juridic National: teorie si practica*. 2018. № 1 (29). С. 84–87.
5. Гузь Л. Є. Захист прав та інтересів дітей (правовий аспект). Харків : Фактор, 2011. 464 с.
6. Демченко І. С. Найкращі інтереси дитини у сфері охороні здоров'я: український підхід. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 170–176.
7. Закриницька В. Омбудсмен з прав дитини в механізмі державного захисту прав, свобод і законних інтересів дітей: зарубіжний досвід. *Вісник академії правових наук*. 2012. № 4. С. 346–356.
8. Клім С. І. Процесуальні права дитини в контексті рішень Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : «Юридичні науки». 2014. Вип. 6-1, Т. 1. С. 203-206.
9. Коломоець Н. В. Адміністративно-правовий захист прав дитини в Україні : монографія. Харків : Панов, 2019. 352 с.
10. Кондрат'єва Л. А. Процесуально-правове становище неповнолітніх у справах про позбавлення батьківських прав. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2004. Вип. 212 : Правознавство. С. 70–73.
11. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2015. 47 с.
12. Підлубна Т. М. Право на захист цивільних прав та інтересів : монографія. Чернівці : Чернівець. нац. унт, 2010. 192 с.
13. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
14. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.

Ключові слова: захист, охорона, права дитини, цивільне право, сімейне право, інтерес дитини, судовий захист.

Keywords: protection, protection, rights of the child, civil law, family law, interest of the child, judicial protection.